

Duurzaamheidsagenda alleen zinnig als die richting geeft

De Sustainable Development Goals blijken niet het meest geschikte instrument om 's werelds duurzaamheidsagenda uit te voeren. De weg voorwaarts is gelegen in minder complexiteit en meer actie.

Door Hans Stegeman

De in 2015 aangenomen en in 2030 te behalen Sustainable Development Goals (SDGs) zijn niet meer weg te denken als agenda voor 's werelds duurzaamheidsambities. De gedachte achter de SDGs was dat het, door concrete doelen te stellen en een eindjaar te bepalen, mogelijk zou zijn om meer richting te geven aan de duurzaamheidsagenda, alsook om meer kapitaal te mobiliseren om die agenda te realiseren. Getuige alle private fondsen die bijdragen aan het promoten van de SDGs en de aandacht die ervoor is, zou je ook denken dat dit een groot succes is.

‘Halverwege de termijn waarin de SDGs behaald zouden moeten worden, kunnen we constateren dat er al twee jaar op rij mondiaal weinig voortgang is.’

Teleurstelling

Halverwege de termijn waarin ze behaald zouden moeten worden, kunnen we constateren dat er al twee jaar op rij mondiaal weinig voortgang is (Sachs et al, 2022). De COVID-19-pandemie zorgde voor stagnatie. Er valt zelfs weer een toename van de armoede te constateren. Daarbovenop worden ecologische grenzen steeds verder overschreden. En de energie- en voedselcrisis waar de wereld na het losbarsten van de oorlog in Oekraïne, in is beland, biedt weinig hoop op vooruitgang. Niemand die nog gelooft dat de doelen in 2030

kunnen worden gehaald.

Dat ligt niet alleen aan externe ontwikkelingen. We kunnen namelijk ook concluderen dat de SDGs niet het meest geschikte instrument zijn om de mondiale duurzaamheidsdoelen te realiseren. Dit komt door de aard van de duurzame ontwikkelingsdoelen, maar het heeft ook veel te maken met wensdenken over duurzame financiering.

Vier grote problemen

Een viertal grote manco's zorgt ervoor dat de doelen niet werken:

- Ontkenning van de complexiteit en de samenhang.
- Blindheid voor een mogelijk afruilen van de doelen onderling.
- De illusie van maakbaarheid.
- De onmogelijkheid om de SDGs te financieren.

Zeventien doelen met 169 subdoelen zijn een onmogelijke hoeveelheid. De

essentie van de SDGs is dat ze allemaal met elkaar samenhangen. Duurzaamheidsproblemen zijn complex en gecompliceerd (Andersson and Tönberg, 2018). Niet alleen is een duurzaamheidstransitie ingewikkeld, ze hangt ook van vele factoren af. Dan kan je wel op allerlei indicatoren – die inderdaad belangrijk zijn – trachten te sturen, maar het is een illusie te denken dat je daarmee precies de causaliteit kan achterhalen of de richting exact kunt beïnvloeden. Dat hoeft niet erg te zijn, zolang je maar accepteert dat je holistisch naar alle elementen kijkt. Het gaat echter mis als de overheid en het bedrijfsleven menen te kunnen 'shoppen' in de SDGs en dan die doelen kiezen die goed uitkomen, omdat ze weergeven wat ze toch al doen. Dat ziet er misschien duurzaam uit, maar zal echt niet tot verandering leiden, vanwege een gebrek

aan samenhang met de andere doelen.

Een tweede manco zit in de contradicties en het afruilen tussen de SDGs. Het is simpelweg niet mogelijk om alle doelen te behalen. Wij, de rijke landen, halen onze relatief goede sociale score ten laste van ons milieu en ook ten laste van armere landen (Sachs, et al. 2022). Armere landen scoren vaak veel beter op de ecologische doelen, maar sociaal slecht. En als de totale economische activiteit in de wereld al te groot is voor de draagkracht van de aarde, dan is een toename ervan (SDG 8) wel goed voor een betere sociale score, maar natuurlijk nooit te verenigen met ecologische doelen. Op dit moment wordt het sociale deel van de SDG-agenda vooral behaald ten koste van de leefomgeving (Hameter, 2022). Afruilen vraagt om keuzes en een rangorde van doelen helpt daarbij.

Een derde manco van de SDGs is de gedachte van maakbaarheid. Als we maar investeren in technologie en groei, dan komt het wel goed met de verduurzaming. Groei en technologie dragen in sommige gevallen zeker bij aan een duurzame toekomst, maar heel vaak ook niet. Een vaak voorkomend fenomeen is dat technologie juist leidt tot 'terugkaateffecten'. Neem bijvoorbeeld de efficiëntere verbrandingsmotor die geleid heeft tot grotere auto's, waardoor elke milieuwinst weer teniet is gedaan.

Een laatste probleem is dat het maar niet lukt het financieringsgat van de SDGs te dichten. Werd dit

voor COVID-19 nog geschat op \$ 2,5 biljoen per jaar, inmiddels is dit opgelopen tot \$ 4,2 biljoen (OECD, 2020). Structureel gaat het om meer dan \$ 100 biljoen (Force for Good, 2022). Deels wordt het gat gevuld met overheidsgeld. Het lukt echter maar mondjesmaat om er privaat kapitaal voor te mobiliseren. Dit lijkt in contrast te staan met het toenemend aantal impactfondsen, die wel degelijk bijdragen aan de SDGs en waar in 2021 naar schatting \$ 2,5 miljard in omging (Force for Good, 2022). De meeste van die fondsen investeren echter in (bestaande) beursgenoteerde bedrijven die nu hun activiteiten labelen naar de SDGs. Daar is op zich niets mis mee, maar het levert geen additioneel kapitaal op om SDG-uitdagingen te financieren.

Bij elkaar zorgen deze manco's ervoor dat de SDGs, zelfs al zouden we sommige van de (sub)doelen behalen, geen systeemverandering opleveren. Uiteindelijk komt het er vooral op neer dat we herlabelen wat we toch al doen.

Oplossingen

Gezien de magere successen stelde een groep wetenschappers recent voor om de SDGs op te heffen.¹ Een ineffektieve en complexe agenda biedt geen richting en houdt de status quo in stand, terwijl systeemverandering dringend nodig is.

Eenduidigheid en afdwingbaarheid van de agenda bieden een werkbaar alternatief. Eenduidigheid in de doelen betekent de wereld-economie terugbrengen binnen de grenzen van de aarde, een bestaansminimum

voor iedereen en, wellicht als belangrijkste, vrede om de agenda te kunnen uitvoeren.

De afdwingbaarheid gaat samen met het sturen van kapitaalstromen richting duurzaamheid. Zowel de wortel als de stok zijn daarbij nodig. Een economie binnen grenzen creëren betekent letterlijk een stokje steken voor niet-duurzame financieringen. Dit kan in verschillende gradaties: verbieden, normeren en beprijzen, door bijvoorbeeld bedrijven meer kapitaal te laten aanhouden omdat dit op termijn ook tot hogere financiële risico's leidt.

De wortel is het creëren van de juiste markten en marktomstandigheden. Dat betekent het faciliteren van privaat-publieke investeringen, dat overheden doelen stellen en eventueel risico wegnemen of sturen op inspanningsverplichtingen die duurzame uitkomsten genereren. Dit is veel tastbaarder dan een agenda van 17 doelen en 169 subdoelen, waaruit iedereen naar believen kan shoppen. Een duurzame agenda heeft alleen nut als ze richting geeft. Anders is het een vrijbrief om te blijven doen wat altijd al gebeurde. ■

¹ Initiative for Leadership and Sustainability: People will suffer more if professionals delude themselves about sustainable development – Letter to UN (iflas.blogspot.com)

Bibliografie

- Claes Andersson en Petter Tönberg (2018). Wickedness and the anatomy of complexity, Futures, 118-138.
- Capital as a Force for Good: 2022 Report, Force for Good, Londen (2022).
- Markus Hameter (2022). Economics without ecology: How the SDGs fail to align socioeconomic development with environmental sustainability, Ecological Economics.
- Global Outlook on Financing for Sustainable Development 2021, OECD, Parijs (2020).
- Jeffrey Sachs, Guillaume Lafortune, Christian Kroll, Grayson Fuller en Finn Woelm (2022). Sustainable Development Report 2022, Cambridge University Press, Cambridge.

Hans Stegeman

Chief Investment Strategist,
Triodos Investment Management

IN HET KORT

De SDGs geven de mondiale duurzaamheidsagenda weer. Ze spelen een steeds belangrijkere rol bij impact investing.

Het probleem is dat de agenda te weinig richting geeft. Hierdoor zijn de doelen halverwege uit zicht geraakt.

Een eenvoudiger en serieuzer agenda is de oplossing.